ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 30ής Οκτωβρίου 2002

σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ

(Υπόθεση COMP/E-2/37.784 — Εταιρείες δημοπρασίας έργων τέχνης)

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2002) 4283 τελικό και διορθωτικά Ε(2002) 4283/7 και Ε(2002) 4283/8]

(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2005/590/ΕΚ)

Στις 30 Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση Ε(2002) 4283 τελικό σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ. Στις 6 Νοεμβρίου 2002, η Επιτροπή ενέκρινε με τη γραπτή διαδικασία Ε(2002) 4283/7 διορθωτικό στην περίληψη Ε(2002) 4283/5 της απόφασης Ε(2002) 4283 τελικό και με τη γραπτή διαδικασία Ε(2002) 4283/8 διορθωτικό στην περίληψη Ε(2002) 4283/6 της απόφασης Ε(2002) 4283 τελικό. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του κανονισμού αριθ. 17 [1], η Επιτροπή δημοσιεύει κατωτέρω τα ονόματα των μερών, καθώς και το ουσιώδες τμήμα της απόφασης, λαμβάνοντας υπόψη το έννομο συμφέρον των επιχειρήσεων προς διαφύλαξη των επιχειρηματικών τους απορρήτων. Μια μη εμπιστευτικού χαρακτήρα περίληψη ολόκληρου του κειμένου της απόφασης είναι διαθέσιμη, στην γλώσσα στην οποία το κείμενο θεωρείται αυθεντικό και στις γλώσσες εργασίας της Επιτροπής, στο δικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού, http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ

1. Αποδέκτες

(1) Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στις ακόλουθες επιχειρήσεις ή/και ενώσεις επιχειρήσεων:

— Christie's International plc,

— Sotheby's Holding Inc.

2. Χρόνος και φύση της παράβασης

(2) Από τις 30 Απριλίου 1993 και τουλάχιστον μέχρι τις 7 Φεβρουαρίου 2000, η Christie's International (Christie's) και η Sotheby's Holding (Sotheby's), οι δύο κυριότεροι ανταγωνιστές στην παγκόσμια αγορά δημοπρασιών έργων τέχνης, αντικών, επίπλων και συλλεκτικών και αναμνηστικών αντικειμένων (εφεξής επίσης καλούμενα «αντικείμενα τέχνης») έναντι προμήθειας, συνήψαν και συμμετείχαν σε συνεχή συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική οι οποίες αντίκεινται στο άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης και στο άρθρο 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ και αφορούσαν τις τιμές και τους άλλους όρους πωλήσεων στις δημοπρασίες.

(3) Μεταξύ άλλων, οι εταιρείες συμφώνησαν να υιοθετήσουν παρόμοιες διαρθρώσεις για την προμήθεια που εισπράττουν από τους πωλητές (προμήθεια πώλησης), να προχωρήσουν σε μια μη διαπραγματεύσιμη κλίμακα ποσοστών προμήθειας πώλησης (που αντικαθιστά την προηγούμενη διαπραγματεύσιμη προμήθεια), να αυξήσουν τις προμήθειες αυτές και να μην παρέχουν πλέον ειδικούς όρους στους πωλητές. Καθόρισαν επίσης ορισμένους άλλους επιχειρηματικούς όρους και προϋποθέσεις, αποκλείοντας ή περιορίζοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ τους στις πωλήσεις αντικειμένων τέχνης. Επιπλέον, εισήγαγαν ένα μηχανισμό παρακολούθησης για να διασφαλίσουν την τήρηση της συμφωνίας ή/και της εναρμονισμένης πρακτικής τους.

[1] ΕΕ 13 της 21.2.1962, σ. 204/62· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1216/1999 (ΕΕ L 148 της 15.6.1999, σ. 5).

3. **Η αγορά δημοπρασιών αντικειμένων τέχνης**

(4) Τα έργα τέχνης, οι αντίκες, τα έπιπλα και τα συλλεκτικά και αναμνηστικά αντικείμενα πωλούνται συνήθως σε δημοπρασίες. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος περιορισμός σχετικά με το είδος αντικειμένων που μπορούν να πωληθούν στις δημοπρασίες, ούτε ελάχιστο όριο αξίας αυτών των αντικειμένων. Οι δημοπρασίες μπορεί να αφορούν είτε ιδιωτικές συλλογές είτε ένα συγκεκριμένο θέμα, κατηγορία εμπορευμάτων, περίοδο ή είδος τέχνης.

(5) Οι δύο εταιρίες πραγματοποιούν τις κυριότερες δημοπρασίες τους στο Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη, τακτικές όμως πωλήσεις διενεργούνται σε πόλεις όπως η Γενεύη, η Ζυρίχη, το Άμστερνταμ, η Ρώμη, το Μιλάνο, το Χονγκ Κονγκ και η Μελβούρνη. Οι πωλήσεις αντικειμένων τέχνης μεγάλης αξίας προγραμματίζονται και διεξάγονται ως κοινωνικά γεγονότα μεγάλης αίγλης στα οποία συμμετέχουν εύπορα άτομα.

(6) Οι πωλήσεις προγραμματίζονται εγκαίρως σύμφωνα με τη διεθνή «περίοδο». Παραδοσιακά, οι κύριες πωλήσεις πραγματοποιούνται μεταξύ άνοιξης και φθινοπώρου· ως εκ τούτου, τα έσοδα εκμετάλλευσης των εταιρειών δημοπρασίας μεγιστοποιούνται κατά το δεύτερο και τέταρτο εξάμηνο.

(7) Οι ιδιοκτήτες των αντικειμένων τέχνης που επιθυμούν να τα πουλήσουν τα «παραδίδουν» στην εταιρεία δημοπρασίας, η οποία διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις πώλησης και οργανώνει τη δημοπρασία, παρουσιάζει κατάλογο των αντικειμένων και μεριμνά για την έγκαιρη διαφήμισή τους. Τα εμπορεύματα προσφέρονται συνήθως προς πώληση ως μεμονωμένα αντικείμενα (οι αποκαλούμενες «παρτίδες»). Ακόμα και τα αντικείμενα που αποτελούν μέρος συλλογής πωλούνται συνήθως ως χωριστές παρτίδες. Η εταιρεία δημοπρασίας πουλά τα αντικείμενα τέχνης με την ιδιότητα του εντολοδόχου του αποστολέα, χρεώνοντας τον αγοραστή για τα εμπορεύματα που αγόρασε και μεταβιβάζοντας στον αποστολέα τα ποσά που εισπράχθηκαν μετά την αφαίρεση της προμήθειας, των εξόδων και των φόρων. Η ποσοστιαία προμήθεια που βαρύνει τον αποστολέα/πωλητή είναι γνωστή ως «προμήθεια πώλησης» και συνήθως υπολογίζεται επί της τιμής κατακύρωσης στον τελευταίο προσφέροντα (τιμή στο «σφυρί»). Οι αγοραστές στις δημοπρασίες καταβάλλουν επίσης ένα ποσοστό επί της τιμής κατακύρωσης (γνωστό ως «προμήθεια αγοράς»).

4. **Λειτουργία της σύμπραξης**

(8) Από τον Απρίλιο του 1993, η Christie's και η Sotheby's εφάρμοσαν κοινό σχέδιο προκειμένου να περιορίσουν τον ανταγωνισμό σε μια σειρά από παραμέτρους. Αυτές οι παράμετροι ανταγωνισμού αφορούσαν κυρίως τους όρους που ισχύουν για τους πωλητές, αλλά και όρους που εφαρμόζονται στους αγοραστές, καθώς και άλλους παράγοντες. Οι διάφορες πτυχές του σχεδίου τροποποιήθηκαν και βελτιώθηκαν κατά τη διάρκεια συνεδριάσεων εργασίας υψηλού επιπέδου τα επόμενα χρόνια και εφαρμόστηκαν μέχρι το Φεβρουάριο του 2000.

(9) Πιο λεπτομερώς, η συμφωνία ή/και η εναρμονισμένη πρακτική ανάμεσα στην Christie's και την Sotheby's περιείχε τα ακόλουθα στοιχεία:

α) όσον αφορά τους πωλητές:

— συμφωνία για την εισαγωγή καινούργιας «κινητής κλίμακας» για την προμήθεια πώλησης [1],

— συμφωνία σχετικά με τους όρους που εφαρμόζονται στην κλίμακα, περιλαμβανομένων και εκείνων που την καθιστούν αδιαπραγμάτευτη, δηλαδή αποκλείουν κάθε εξαίρεση (εκτός εκείνων που έχουν συμφωνηθεί),

— συμφωνία σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο εισαγωγής της κλίμακας,

— συμφωνία σχετικά με τον έλεγχο της τήρησης κλίμακας, με την ανταλλαγή καταλόγων επιτρεπτών εξαιρέσεων με σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής της συμφωνίας και την αποτροπή ή την προηγούμενη συζήτηση τυχόν αποκλίσεων,

— συμφωνία για τη μη παροχή εγγυήσεων στους πωλητές σχετικά με την ελάχιστη τιμή που μπορεί να επιτευχθεί,

— συμφωνία σχετικά με ένα μαθηματικό τύπο επιμερισμού με τους πωλητές του πλεονάζοντος κέρδους σε περίπτωση πώλησης των αντικειμένων τέχνης σε τιμή υψηλότερη της εγγυημένης,

— συμφωνία για τη μη παροχή προκαταβολών στους πωλητές για μεμονωμένες παρτίδες,

— συμφωνία ή/και διαβούλευση σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις των προκαταβολών σε συγκεκριμένες δημοπρασίες,

— συμφωνία για το ελάχιστο επιτόκιο των δανείων,

— συμφωνία για τον καθορισμό ορίου για την προμήθεια που καταβάλλεται σε επαγγελματίες πωλητές/εμπόρους και τον περιορισμό της παροχής ασφάλισης σε αυτούς τους επαγγελματίες,

— συμφωνία για τον περιορισμό της πληρωμής εισαγωγικής προμήθειας (στο 1 % της προμήθειας αγοράς σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει «προμήθεια πώλησης»)·

β) όσον αφορά τους αγοραστές:

— συμφωνία για τον περιορισμό σε 90 ημέρες των πιστώσεων σε επαγγελματίες αγοραστές·

[1] Κινητή κλίμακα σημαίνει ότι το ποσοστό της προμήθειας που βαρύνει τον πωλητή μεταβάλλεται βάσει ορισμένων ορίων. Στην πράξη, όσο υψηλότερη είναι η τιμή που επιτυγχάνεται για ένα αντικείμενο τέχνης, τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό που πληρώνει ο πωλητής.

γ) άλλα στοιχεία:

— συμφωνία για τον περιορισμό της εμπορικής προώθησης (αποφεύγοντας ισχυρισμούς/δηλώσεις σχετικά με το μερίδιο αγοράς ή τη διεκδίκηση «ηγετικής θέσης» στην αγορά αντικειμένων τέχνης ή ορισμένο τμήμα της).

(10) Επιπλέον, τα μέρη προκειμένου να εφαρμόσουν ή/και να τροποποιήσουν τις συμφωνίες, κατά περίπτωση, προέβησαν σε συντονισμό και ανταλλαγή πληροφοριών κατά τη διάρκεια τακτικών συναντήσεων ή τηλεφωνικών επαφών, σχετικά με οποιοδήποτε θέμα (δημοπρασίες, πωλητές, έμποροι, αγοραστές), το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει ή να ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό ανάμεσα τους ή να θέσει με άλλο τρόπο σε κίνδυνο τη συμφωνία για μη ανταγωνισμό μεταξύ τους.

II. **ΠΡΟΣΤΙΜΑ**

1. **Βασικό ποσό προστίμου**

Σοβαρότητα της παράβασης

(11) Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της εξεταζόμενης συμπεριφοράς, την πραγματική της επίπτωση στην αγορά δημοπρασιών αντικειμένων τέχνης και το γεγονός ότι κάλυπτε το σύνολο της κοινής αγοράς και, μετά τη δημιουργία του, το σύνολο του ΕΟΧ, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση διέπραξαν πολύ σοβαρή παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 παράγραφος 1 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ.

Φύση της παράβασης

(12) Η σύμπραξη συνιστά εκ προθέσεως παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 παράγραφος 1 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ. Έχοντας πλήρη επίγνωση του παράνομου χαρακτήρα των πράξεων τους, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν μεταξύ τους να δημιουργήσουν ένα μυστικό και θεσμοθετημένο παράνομο μηχανισμό για την αποφυγή του ανταγωνισμού ανάμεσα στις δυο μεγαλύτερες εταιρείες δημοπρασίας αντικειμένων τέχνης. Η παράβαση αυτή συνίστατο κυρίως σε πρακτικές καθορισμού τιμών, που αποτελούν από τη φύση τους το πλέον σοβαρό είδος παράβασης του άρθρου 81 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 παράγραφος 1 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ.

(13) Τις ρυθμίσεις της σύμπραξης επινόησαν, κατηύθυναν και ενθάρρυναν τα υψηλότερα δυνατά επίπεδα διοίκησης κάθε συμμετέχουσας εταιρείας. Από τη φύση του αυτό οδηγεί σε σημαντική νόθευση του ανταγωνισμού, η οποία αποβαίνει προς αποκλειστικό όφελος των εταιρειών που συμμετέχουν στη σύμπραξη και είναι ιδιαίτερα επιζήμια για τους πελάτες.

Επίπτωση της παράβασης στον ΕΟΧ

(14) Η παράβαση διεπράχθη από τις δυο σημαντικότερες εταιρείες στη αγορά δημοπρασιών αντικειμένων τέχνης και αφορούσε τις πωλήσεις τους στην αγορά του ΕΟΧ και σε άλλες αγορές. Το κοινό σχέδιο για αύξηση των εσόδων εφαρμόστηκε και από τις δύο εταιρείες. Λαμβανομένων υπόψη των υψηλών μεριδίων αγοράς των εταιρειών που συμμετείχαν και του γεγονότος ότι η συμφωνία κάλυπτε τις πωλήσεις τους στον ΕΟΧ, η παράβαση είχε πραγματικό αντίκτυπο στην αγορά του ΕΟΧ.

Το μέγεθος της οικείας γεωγραφικής αγοράς

(15) Συνεπώς, για τον υπολογισμό της σοβαρότητας της παράβασης, η Επιτροπή εκτιμά ότι η σύμπραξη επηρέασε το σύνολο της Κοινότητας και, μετά τη δημιουργία του, τον ΕΟΧ.

(16) Έτσι, η Επιτροπή καθορίζει ως αρχικό ποσό του προστίμου για τις δύο εταιρείες τα 25,2 εκατομμύρια ευρώ.

Διάρκεια της παράβασης

(17) Η Επιτροπή εκτιμά ότι η διάρκεια που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι το χρονικό διάστημα από τις 30 Απριλίου 1993 μέχρι τις 7 Ιανουαρίου 2000. Η παράβαση λοιπόν καλύπτει περίοδο έξι ετών και εννέα μηνών. Ως εκ τούτου, μπορεί να χαρακτηρισθεί παράβαση μακράς διάρκειας που συνεπάγεται αύξηση του προστίμου λόγω σοβαρότητας για αμφότερες τις εταιρείες κατά 65 %.

(18) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή καθορίζει τα βασικά ποσά των προστίμων ως εξής:

— Christie's: 41,58 εκατ. ευρώ,

— Sotheby's: 41,58 εκατ. ευρώ.

2. **Επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις**

(19) Η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι υφίστανται επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις στην παρούσα υπόθεση.

3. **Εφαρμογή του ορίου του 10 % του κύκλου εργασιών**

(20) Δεδομένου ότι, το ποσό που προβλέπεται για τη Sotheby's υπερβαίνει το 10 % του παγκόσμιου κύκλου εργασιών της κατά το έτος που προηγήθηκε της παρούσας απόφασης, το βασικό ποσό για την εταιρεία αυτή περιορίζεται στα 34,05 εκατομμύρια ευρώ σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17.

4. **Εφαρμογή της ανακοίνωσης περί επιεικούς μεταχείρισης του 1996** [1]

(21) Δεδομένου ότι, οι αιτήσεις για επιεική μεταχείριση υποβλήθηκαν το 2000 βάσει της ισχύουσας τότε ανακοίνωσης περί επιεικούς μεταχείρισης, η ανακοίνωση του 1996 είναι εκείνη που εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση και όχι η αναθεωρημένη ανακοίνωση που εκδόθηκε το 2002.

Μη επιβολή προστίμου ή πολύ ουσιαστική μείωση του ποσού του («Τμήμα Β»)

(22) Η Christie's ήταν η πρώτη εταιρεία που ενημέρωσε την Επιτροπή για την ύπαρξη της σύμπραξης με την υποβολή στοιχείων καθοριστικής σημασίας, χωρίς την ύπαρξη των οποίων η σύμπραξη μπορεί να μην είχε εντοπιστεί. Κατά τη στιγμή της γνωστοποίησης των πληροφοριών αυτών, η Επιτροπή δεν είχε ακόμα διενεργήσει έρευνα, ούτε είχε στην κατοχή της επαρκή πληροφόρηση για να διαπιστώσει την ύπαρξη της σύμπραξης. Η Christie's είχε διακόψει τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, επιβεβαιώνοντας στην Επιτροπή ότι δεν είχε καμία επαφή με τη Sotheby's σχετικά με την αποκαλυφθείσα συμπεριφορά και ανακοινώνοντας δημοσίως το σχέδιο για νέα προμήθεια πώλησης λίγες μόλις ημέρες μετά την υποβολή των αποδεικτικών στοιχείων στην Επιτροπή. Επιπλέον, η Christie's συνεργάστηκε επανειλημμένα με την Επιτροπή, ενώ δεν έχει ακόμα προσδιοριστεί εάν εξανάγκασε τη Sotheby's να λάβει μέρος στη σύμπραξη ή απλά διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο σε αυτήν σε σχέση με εκείνον της Sotheby's.

(23) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Christie's πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο τμήμα Β της ανακοίνωσης περί επιείκειας.

Σημαντική μείωση του προστίμου («τμήμα Δ»)

(24) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η Sotheby's συνεργάστηκε πλήρως μαζί της στο πλαίσιο της έρευνας. Επιπλέον, παρείχε στην Επιτροπή πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία που συνέβαλλαν ουσιαστικά στην επιβεβαίωση της ύπαρξης της παράβασης. Επίσης, η Sotheby's δεν αμφισβήτησε τα γεγονότα στα οποία η Επιτροπή στηρίζει τις αιτιάσεις της. Αντίθετα, παραδέχτηκε την ύπαρξη ορισμένων στοιχείων της παράβασης όπως περιγράφονται από την Επιτροπή στην παρούσα απόφαση.

(25) Η Sotheby's πληροί συνεπώς τους όρους του τμήματος Δ, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, της ανακοίνωσης.

Συμπέρασμα σχετικά με την εφαρμογή της ανακοίνωσης περί επιεικούς μεταχείρισης

(26) Εν κατακλείδι, λαμβανομένου υπόψη του χαρακτήρα της συνεργασίας τους και υπό το φως των προϋποθέσεων που καθορίζονται στην ανακοίνωση περί επιείκειας, η Επιτροπή χορηγεί στους παραλήπτες της παρούσας απόφασης την ακόλουθη μείωση των αντίστοιχων προστίμων:

— στη Christie's: 100 %,

— στη Sotheby's: 40 %.

5. **Απόφαση**

(27) Επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα:

— Christie's International plc: 0 εκατ. ευρώ,

— Sotheby's Holdings Inc.: 20, 4 εκατ. ευρώ.

(28) Οι εταιρείες που αναφέρονται παραπάνω θέτουν αμέσως τέλος στις παραβάσεις, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει. Απέχουν από την επανάληψη οποιασδήποτε πράξης ή συμπεριφοράς όπως η παράβαση που διαπιστώθηκε στην παρούσα υπόθεση, καθώς και από την υιοθέτηση οποιουδήποτε μέτρου με ισοδύναμο αντικείμενο ή αποτέλεσμα.

---

[1] Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μη επιβολή προστίμων ή τη μείωσή τους σε περιπτώσεις σύμπραξης (ΕΕ C 207 της 18.7.1996, σ. 4).